

ZWIJGEND
LANDSCHAP

**ZWIJGEND
LANDSCHAP**

Ann Bouwma

© 2021 Ann Bouwma

Omslagfoto: Ann Bouwma

ISBN: 9789464189193

Uitgave in eigen beheer via Brave New Books.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

*Ik mis je duizend nachten,
in een rivier van tranen,
een niet te stuiten vloed.
Ik mis je, als mijn verdriet
zacht uiteen vloeit in de zomer,
zich samenbalt
in de stormen van de herfst,
en verstart,
als de tijd zelf vervaagt
in een vastgevroren herinnering.
Waar ben je?*

1.

Merel werd uit haar overpeinzingen opgeschrikt door getoeter. Zondagmiddag, het familiebezoek arriveerde. De deur van de oude Volvo ging open en daarmee sprong een gejoel van kinderstemmen naar buiten. Nee, oh nee, dacht ze, is er nu alweer zoveel tijd verstreken? Ik ben er niet, ik wil er niet zijn!

Daarna hoorde ze een hoge vrouwenstem en een man, die zijn kroost vermanend toesprak zonder veel effect. Het waren vooral de jongsten, die hun opwinding de vrije loop lieten. Krijskinderen. Dylan, het oudere jongetje, liep altijd twee stappen achter de anderen aan. 'Een sukkeltje', fluisterde Therese dan, haar buurvrouw die de tante was van deze kleine helden, 'maar wel een lief sukkeltje'.

In optocht liepen ze naar het huis van de burens, dertig meter verderop aan de smalle asfaltweg. Merel keek ze na door het grote zijraam van haar woonkamer. Straks zou ze zich bij hen voegen alsof er niets aan de hand was. Ze liet zich op de bank zakken om zichzelf nog even uitstel te gunnen.

Bas, die in een rondje lag te slapen op een oude handdoek in de stoel van Ward, vatte dit op als een uitnodiging. Hij sprong op haar schoot en begon met zijn pootjes haar buik te masseren voor een nieuwe slaapplek. Zachtjes liet Merel haar handen door zijn vacht glijden en deed zelf ook haar ogen dicht.

Toen Ward er nog was, had ze zich verheugd op deze rituelen. Lange, lome middagen met vrienden in de tuin of bij de open haard als het winter was. Douwe, de man van Therese, had dan vaak het hoogste woord, zijn grappen en woordspelingen rolden eruit alsof hij er patent op had.

‘Heb je die gast zien koppen vorige week? Zo hoog! Hij wilde zeker kijken of zijn auto er nog stond!’ Voetbal was voor de mannen een gedeelde passie.

Merel hoorde Ward alsof hij bij haar in de kamer zat, met zijn binnensmondse lach die opwelde uit zijn buik. Niet zo getapt als zijn vriend Douwe, maar in diens nabijheid net zo vrolijk. Beide mannen kenden elkaar vanaf de schoolbanken en gingen samen vaak stappen en naar wedstrijden, ook later nog, toen Douwe al een relatie had met Therese. Een verleden waar Merel nog geen deel van uitmaakte, maar ze werd er vanzelf aan herinnerd als ze bij elkaar waren. ‘Even Merels vogelhersentjes opruisen’, heette het dan. Ze gaapte heimelijk, zelfs hier in haar eentje.

Kom, ze moest niet zo kinderachtig doen. Tot ongenoegen van de poes hees ze zich overeind en liep naar boven om zich te verkleden. Gewoon even een vlotte spijkerbroek aantrekken en een losse trui, met lippenstift een glimlach op haar gezicht toveren en voor de vorm straks in elk geval een uurtje gaan theedrinken. Wat was daar nou zo moeilijk aan? ‘Tante Merel!’ Er morrelde iemand aan de achterdeur, die met enige moeite openging. Dylan rende naar binnen en Bas sprong verschrikt weg. ‘Tante Merel, iedereen wacht op jou!’ Wat is hij mager, dacht Merel in een flits, of misschien waren zijn kleertjes hem gewoon te groot. Dylan begon aan haar mouw te trekken, ‘kom nou, er is taart’. Het ging om de kinderen, begreep ze, die waren natuurlijk niet meer te houden. ‘Oké kereltje, wijs me maar de weg’.

2.

Er viel een stilte toen ze haar entree maakte in het huis van de burens. Een paar seconden maar. Daarna was het hé, Merel, kom erbij, hoe is het met je, hé, wat een leuke trui, stukje taart? Therese gaf haar een bordje aan en wees naar de voorkamer. 'We waren net van plan bij de haard te gaan zitten'.

Douwe knipoogde in haar richting en zei: 'ik neem wel een stoel voor je mee'. Vervolgens keek Merel schuin naar Odette, die met al haar sproeten en rode krullen sprekend op haar jongere zuster leek, alleen was ze een halve kop kleiner. Maar de vrouw ontweek haar blik.

Merel nam het haar niet kwalijk. Ze was al vertrouwd met de onwennige nervositeit die haar omringde sinds Ward weg was. De een kon er beter mee omgaan dan de ander. Bekenden die ze niet zo vaak ontmoette, wisten meestal niet precies wat ze tegen haar moesten zeggen. Uit gêne, waarschijnlijk, of uit angst om op verdriet te stuiten waarvan ze de omvang niet konden inschatten. Inwendig zuchtend liep Merel achter de anderen aan en keek toe hoe Leendert op een groot tapijt voor perfecte papa speelde.

'Tante Merel!' De kinderen gilden om het hardst om haar aandacht te vangen en hun speelgoed te laten zien, waaronder een plastic pistool. Ze richtten op haar en riepen 'dood', wat van papa Leendert niet mocht, maar hij moest er toch om lachen. De kinderstemmetjes sneden door haar hoofd. De glimlach die ze met zorg had opgebracht, begon zeer te doen in haar mondhoeken. Hoe lang was ze nu al hier, een kwartier? Douwe verloor haar van het kinderspel door met een grote bal aan te komen.

De mannen vertrokken met de kinderen naar de schuur, waar meer ruimte was voor hun uitbundigheid. Toen pas merkte Merel dat de twee zussen in een fluistergesprek waren gewikkeld en even overwoog ze om ongezien te verdwijnen. Maar Therese sprak haar al aan, 'kom, schuif es wat hierheen'. Ze rangschikte de stoelen opnieuw en kneep Merel in haar arm. 'We hebben even een onderonsje, je weet wel, van die vrouwendingen.'

Merel knikte vriendelijk naar Odette, die schichtig probeerde te glimlachen. Het fluisteren begon opnieuw en even later zei Therese tegen Merel: 'We kunnen jou wel vertrouwen met een geheimpje, toch? We kennen elkaar al zo lang.'

Zonder op antwoord te wachten ging ze verder, niet bij machte haar eigen opwinding te bedwingen. 'Het gaat erom dat Odette per ongeluk weer zwanger is geraakt. Nou ja, het was niet de bedoeling, zeg maar. Dus nu overweegt ze om het weg te laten halen. Ik zei, meid, dat is me nogal wat! Hoe moet je dat allemaal stiekem regelen? Maar dat weet ze al lang, ze had het al eens eerder overwogen. Dus ik zei...'

Op dit punt werd ze onderbroken door Dylan, die kwam vragen of ze allemaal wat mochten drinken. Als bij toverslag verdween de heimelijke toon in Thereses stem. Ze klapte in haar handen en riep: 'Chocomel voor iedereen! Ook voor de grote jongens!' De meisjes kwamen blij aangerend, de mannen lieten zich nog niet zien. Maar de samenzwering was verbroken.

Merel keek weer naar Odette, die het tafereel met grote ogen op zich in liet werken. 'Hé, komen jullie ook een keer bij mij theedrinken?', vroeg Merel haar. Ze kon niks beters bedenken om de vrouw een beetje op haar gemak te stellen.

3.

Miste hij Ward? Die vraag dwarrelde dagelijks door zijn gedachten, telkens als Douwe Steen op weg naar zijn werk langs het gedeelte kwam waar jaren geleden de voorbereidingen voor vernieuwing van de brug waren stilgelegd. Een grote berg door onkruid overwoekerde aarde werd geflankeerd door een werkloze graafmachine.

Missen, nou, dat was niet helemaal het juiste woord. Als hij aan Ward dacht, voelde hij diep in zijn binnenste angst, soms zo hevig dat zijn borst er zeer van ging doen. Dan probeerde hij diep te ademen en luid te zingen, om het gevoel te overstemmen.

Hij toeterde op de wegversmalling naar een tegenligger. Aan de kant, eikel!

Als de werkzaamheden werden hervat, zou er ook een afslag komen naar de weg langs de rivier voor ontsluiting van de polderdorpen. Zou het ooit zover komen? Douwe had lang gedacht van niet, maar de laatste tijd had hij alle redenen daaraan te twijfelen.

Zonder dat hij het wilde gingen zijn gedachten weer naar Ward, zijn vriend zo lang hij zich kon herinneren. Opgegroeid in dezelfde streek achter de kust, samen voor het eerst naar school, was dat echt al dertig jaar geleden? Ondertussen waren ze uit elkaar geraakt en weer samengekomen. Verhuisd van de bollen naar de kassen, van de zee naar rivierenland.

De emoties rond Wards afwezigheid speelden nog steeds hoog op in de familie, dat kon hem soms mateloos ergeren. Het was allemaal al meer dan drie jaar geleden, wanneer konden ze weer normaal doen?

Hij merkte pas hoe hard zijn handen rond zijn stuur gekneld zaten, toen hij moest schakelen op de bochtige dijk langs de rivier. Weer normaal doen begon bij hemzelf. Dus Douwe, niet meer aan denken, beval hij zichzelf en hij drukte de martelende herinneringen aan zijn vriend weg naar de hoek der vergetelheid.

In zijn achteruitkijkspiegel keek hij nog eens naar die stomme heuvel, een vreemd obstakel in het vlakke polderland. Tot dusver had de gemeente 'geen zwaarwegend economisch belang' gevonden om de bewoners van de afgelegen dorpen een snellere verbinding met de stad te bezorgen. Maar nu had Douwe in het wekelijkse huis-aan-huis krantje gelezen, dat een paar grote ondernemers in de glastuinbouw de druk opvoerden om haast te maken met dit karwei.

Hij zat er niet op te wachten. Douwe overwoog voortaan een andere weg naar zijn werk te nemen in plaats van langs deze troosteloze aanblik. Hij kende het patroon van binnenwegen als geen ander, alle achterommetjes kon hij blindelings vinden. In de kassen was het zijn taak om op het binnenterrein de ladingen gesorteerde bloemen te verplaatsen. Hij noemde zichzelf een vrachtrijder.

Soms reed hij met opzet op de maximale snelheid van zo'n karretje langs de snijders en sjouwers om hen de stuipen op het lijf te jagen. Klagen deden ze nooit, want de opzichter verstond ze toch amper. En tien kilometer per uur, wat was dat nou helemaal? Op een keer was een van die mannen gestruikeld en met zijn snufferd tussen de tulpen beland. Goed voor een anekdote, maar wie was tegenwoordig zijn publiek?

‘Gemene vent’, had Therese gezegd, hoewel ze er toch om moest lachen. Maar dat was lang niet hetzelfde als lachen met je beste vriend. Met zijn vrouw had hij het trouwens nooit meer over Ward. Zij ook niet met hem. Er waren nu eenmaal zaken in een huwelijk die je met rust liet, alsof er een denkbeeldig ijzeren hek omheen stond.

4.

‘Merel, toch?’ De man die voor haar aan de beurt was bij de bakker draaide zich half om. ‘De enige’, zei ze knikkend. Hij kwam haar vaag bekend voor, zoals tegenwoordig met veel mensen in het dorp het geval was, maar zijn naam wilde haar niet te binnen schieten.

‘Paul’, hielp hij haar, ‘ik had destijds de leiding bij de zoekactie’. Opeens zag ze hem weer voor zich, gebarend, wijzend, maar nooit met stemverheffing. ‘Ja, hi’, zei ze een beetje onnozel, ‘ik zie het nu’.

De bakkersvrouw schoof twee gesneden broden in zijn richting over de toonbank en keek nu naar Merel. ‘Wat mag het voor u zijn?’ Het was druk in de bakkerij, er stonden zeker nog vijf mensen achter haar te wachten. Ze knikte ten teken van afscheid naar Paul en begon toen tegen de bakkersvrouw te praten. ‘Een halfje gesneden spelt en vier krentenbollen’. De bakkersvrouw ging gezwind aan de slag, terwijl de clientèle zwijgend toekeek.

In het begin had ze de mensen zoveel mogelijk gemeden, maar nu begon het al te slijten. Alle bijzonderheden waren zo lang gewikt en gewogen, dat ze verveeld waren geraakt. Er was behoefte aan nieuwe roddels en Merel kon naar de bakker gaan, zonder dat men vroeg ‘heb je al wat gehoord?’

Want het antwoord was steevast ‘nee, niets’, en dan konden sommigen hun teleurstelling maar met moeite verbergen. Ze trokken hun wenkbrauwen op, bogen hun mondhoeken naar beneden en zeiden: ‘nou, het is met wat!’

Die ongemakkelijke ontmoetingen behoorden in elk geval tot het verleden. Nu kwam het er vaak op neer dat ze haar bijna niet zagen staan.

Zelfs de bakkersvrouw, die in haar functie van dorpstoeter toch graag alles als eerste wilde weten, vroeg niets meer. Ze sneed behendig het brood en legde hardop tellend het wisselgeld voor Merel neer. Nou, dag hoor, en dan was er al iemand anders aan de beurt. Doeg! Met haar werd nergens meer over gepraat, zelfs het weer leek op zulke momenten niet van belang. Ward bestond voor de mensen niet meer. Zo ging ze mentaal geharnast boodschappen doen in het dorp, en nu had zomaar iemand haar herinnerd aan die schokkende gebeurtenis van meer dan drie jaar geleden. Iemand die haar zonder scrupules had aangesproken en misschien in de volgende zin al had willen vragen hoe nu het met haar ging. En dan? Het werd tijd dat ze eens ging oefenen op een antwoord, want 'och, niet slecht naar omstandigheden' was een gruwelijk cliché dat ze niet over haar lippen kreeg.